UITWISSELING:
Eikenprocessierups strategie Leusden 2020

13 februari 2020

20.00-20.45

Raadzaal huis van Leusden

Hans Peter Reinders
Beleidsmedewerker Natuur en landschap

Gemeente Leusden

Doel:
Informeren over bestrijding en preventie

- Presentatie Eikenprocessierups problematiek
- Strategie gemeente Leusden 2020
- Vragen en opmerkingen

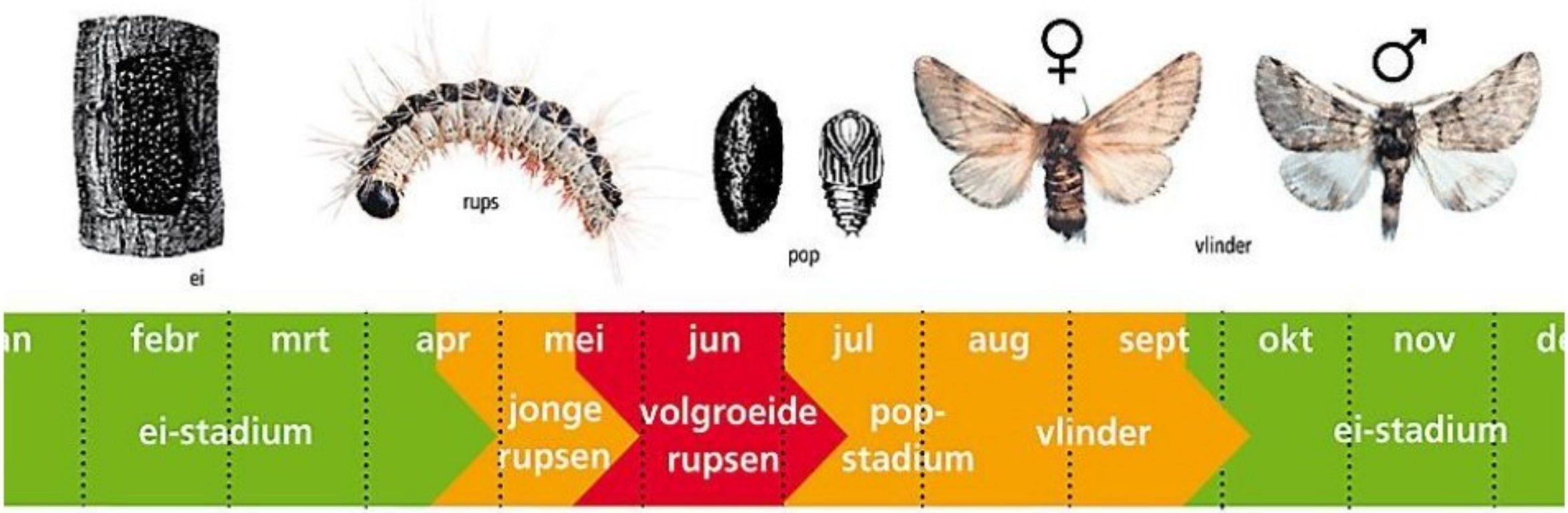

beperkt ongemak:
brandharen in oude nesten (5-8 j.)

ongemak:
brandharen in lege nesten

veel ongemak:
brandharen van ru

PAS!
ROCESSIERUPS

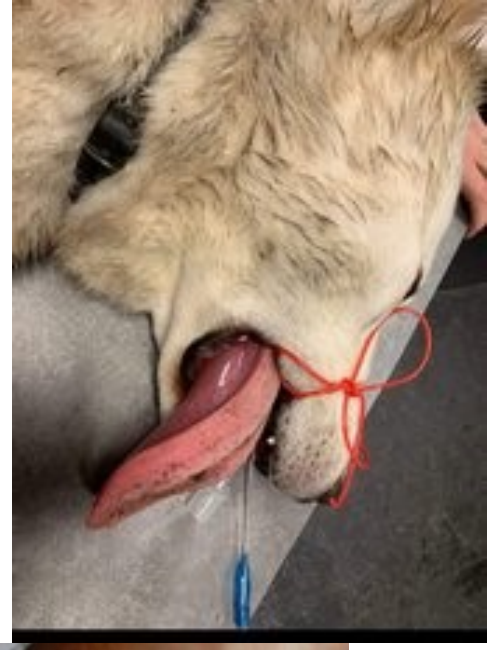

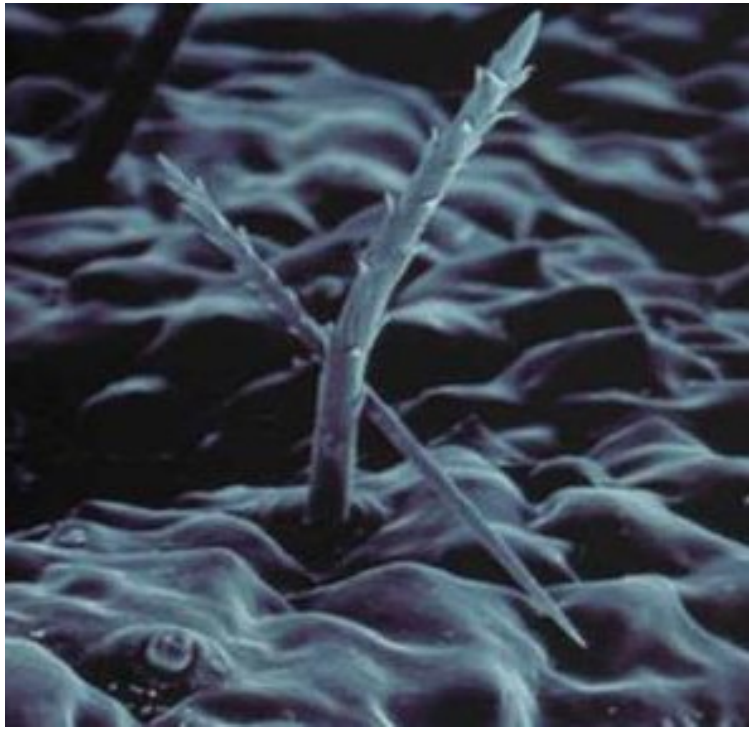

Gemeente Leusden

Bestrijding Eikenprocessierups

20 juni 2019

De eikenprocessierups (EPR) geeft op veel plaatsen in onze gemeente overlast. Tussen ongeveer half mei en eind juli laat de rups zich op eikenbomen zien. Er staan in Leusden ongeveer 9.000 eiken. Niet alle bomen zijn aangetast, maar wel veel.

Bestrijding

- De gemeente laat de nesten verwijderen bij scholen, speelplaatsen, doorgaande fietsroutes en op plaatsen waar veel mensen komen.
- De aannemer bestrijdt de eikenprocessierups ook in de wijken, die op de lijst staan voor snoelonderhoud. Op de kaart ziet u welke wijken dat zijn. Naast De Wetering en Alandsbeek vallen ook straten in het buitengebied hieronder: Kolfschoterdijk, Moorsterweg, Postweg, Asschatterweg, Laapeerseweg, Langesteeg, Klettersteeg, en Ruurd Visserstraat.
- We zuigen de rupsen en de nesten op uit de bomen.
- Nesten die mogelijk ernstige overlast veroorzaken en waarbij de kans is dat zij naar beneden vallen, worden verwijderd.
- De bestrijding vindt plaats in juni en juli. Daarna zijn de vlinders uitgevlogen en is de kans op overlast beperkt.
- Op de Liniedijk en overige hondenlosloopgebieden bestrijden we de eikenbomen niet.
- Voor particuliere eigenaren van een eikenboom met EPR geldt: zelf een bestrijdingsbedrijf inschakelen.

Overlast melden

- Als u een nest of rupsen heeft gespot bij een school of speelplaats, kunt u dit melden.
- In tegenstelling tot wat gebruikelijk is, kunnen we vanwege de vele meldingen helaas niet persoonlijk (telefonisch of per e-mail) reageren.

Wat kunt u zelf doen?

- Na contact met de brandharen kunt u klachten krijgen zoals jeuk, huiduitslag en irritatie aan de ogen of aan de luchtwegen.
- Woont u, of komt u vaak in een omgeving waar eikenbomen staan, waarschuw dan uw kinderen voor de rupsen en houd uw hond in de gaten.
- Als u in aanraking komt met de rupsen is het advies om niet te krabben, de plekken af te spoelen met water en kleding op minimaal 60 graden te wassen.

Meer informatie?

- Er is een landelijk kennisplatform Processierups met antwoorden op meer dan 100 vragen over die rups en de klachten die hij veroorzaakt.
- Zie ook Groen Kennisnet, GGD of RIVM

- Voor particuliere eigenaren van een eikenboom met EPR geldt: zelf een bestrijdingsbedrijf inschakelen.

Overlast melden

- Als u een nest of rupsen heeft gespot bij een school of speelplaats, kunt u dit melden.
- In tegenstelling tot wat gebruikelijk is, kunnen we vanwege de vele meldingen helaas niet persoonlijk (telefonisch of per e-mail) reageren.

Wat kunt u zelf doen?

BAYER

XenTari WG

ROELOFS
Biologische
Beheersing

Verwijderen eiken	Omhakken bij veel overlast	Effectief maar enkele
Zuiger	nesten en rupsen mechanisch weggezogen	Effectief maar niet genoeg aannemers
Nematoden (aaltjes)	Nematoden zijn natuurlijke vijanden van de rups.	Selectief, nieuw en nog niet echt bewezen in de praktijk. Duur
Bacterie preparaat. Bacillus thuringiensis. XenTari ©	Bacillus thuringiensis zijn ziekmakende bacteriën	Niet Selectief wel effectief. Betaalbaar.
Direct stimuleren van natuurlijke vijanden	nestkasten te promoten, bermen kruidenrijk natuurlijke vijanden van de vlinder/rups gestimuleerd zoals de koolmees, vleermuis en sluipwesp.	Langer termijn

Teelt van gewassen

- Omschakelen
- Voorwaarden teelt
- Inputlijst
  - Handleiding
  - Voor boeren
  - Voor leveranciers
- Paddenstoelen
- Sierteelt/ bloemen
- Scheiding gangbaar en biologisch
- Vergaren en verzamelen
- Opslag en vervoer
- Administratie
- Certificering
- Etiket, aanduidingen
- Inspectie

Veehouderij

Vervaardigen

Inputlijst

De Skal inputlijst is een publieke lijst van commerciële producten die gebruikt mogen worden in de biologische landbouw. De lijst beperkt zich tot meststoffen, bodemverbeteraars, gewasbeschermingsmiddelen en gerelateerde producten, kortweg "inputs". Het gebruik van inputs is toegestaan wanneer andere teeltmaatregelen onvoldoende blijken. Voor gebruik van de middelen op de Skal inputlijst gelden de in Nederland van toepassing zijnde gebruiksvoorschriften.
Laatste update: 16-12-2019

Informatie over XenTari WG. Dit product mag gebruikt worden in de Biologische Landbouw in Nederland.

Productnaam	**XenTari WG**
Categorie	Gewasbeschermingsmiddelen, plaagbestrijders en gerelateerde producten
Subcategorie	Bacillus thuringiensis var. aizawaii
Opmerkingen van de leverancier	
Opmerkingen van het evaluatieteam	

Het product voldoet aan de voorwaarden voor de onderstaande regelgeving

Regelgeving	Beperking	Geldig tot
Toegestane inputs voor de Nederlands...		31-12-2020
VO (EG) 834/2007		31-12-2020

Informatie over de leverancier

Teelt van gewassen

- Omschakelen
- Voorwaarden teelt
- Inputlijst
  - Handleiding
  - Voor boeren
  - Voor leveranciers
- Paddenstoelen
- Sierteelt/ bloemen
- Scheiding gangbaar en biologisch
- Vergaren en verzamelen
- Opslag en vervoer
- Administratie
- Certificering
- Etiket, aanduidingen
- Inspectie

Veehouderij

Vervaardigen

Inputlijst

De Skal inputlijst is een publieke lijst van commerciële producten die gebruikt mogen worde zich tot meststoffen, bodemverbeteraars, gewasbeschermingsmiddelen en gerelateerde proc is toegestaan wanneer andere teeltmaatregelen onvoldoende blijken. Voor gebruik van de m Nederland van toepassing zijnde gebruiksvoorschriften.
Laatste update: 16-12-2019

Informatie over XenTari WG. Dit product mag gebruikt worden in de Bio Nederland.

Productnaam	**XenTari WG**
Categorie	Gewasbeschermingsmiddelen, plaagbestrijders en gerelateerde
Subcategorie	Bacillus thuringiensis var. aizawaii
Opmerkingen van de leverancier	
Opmerkingen van het evaluatieteam	

Het product voldoet aan de voorwaarden voor de onderstaande regelgeving

Regelgeving	Beperking
Toegestane inputs voor de Nederlands...	
VO (EG) 834/2007	

Informatie over de leverancier

BRUINE EIKENPAGE

SATYRIUM ILICIS

Wet natuurbescherming

Deze vlinder is beschermd in het kader van de Wet natuurbescherming.

Concrete bedreiging

De belangrijkste oorzaak voor de achteruitgang tussen 1920 en 1960 is waarschijnlijk verlies aan leefgebied. In deze periode is op veel plaatsen het (eiken)loofhout vervangen door naaldhout. Sinds 1960 gaat deze soort ook achteruit door het uitblijven van beheer in de bestaande eikenbossen. Hierdoor blijft de verjonging van de eiken uit. Indien er wel ingegrepen wordt, gebeurt dit vaak te grootschalig en te snel waardoor slechts grote, kale kapvlakten ontstaan, die eveneens ongeschikt zijn.

Aanbevolen beheersmaatregel

Kleinschalig bosbeheer

Voor het behoud van de soort is het noodzakelijk dat het bosbeheer kleinschaliger wordt uitgevoerd. Alleen dan ontstaat een juiste afwisseling tussen percelen met grotere eiken, open eikenbos en kapvlakten met voldoende kleinere eiken in diverse stadia. Een andere geschikte maatregel is het invoeren van een hakhoutbeheer: door de eiken regelmatig terug te zetten, verjongen ze en blijven ze laag. Percelen met jonge eiken of hakhout mogen niet te ver van elkaar liggen zodat de bruine eikenpage nieuw, geschikt leefgebied eenvoudig kan vinden. Daarnaast is het wenselijk dat de variatie in bosranden wordt verhoogd door een mantel en een struweel te ontwikkelen. Juist daarin groeien kleine, jonge eikjes en bramen. Op zeer arme (zand)grond, kan de biotoop behouden blijven door de opslag van berken en dennen te verwijderen en de eiken laten staan. Op zulke gronden groeit de eik zo langzaam, dat verjonging van het eikenbestand daar niet nodig is.

Voldoende nectarplanten

Door de zilte zeewind zijn de eiken in de duinen op natuurlijke wijze voldoende klein en blijven daarom geschikt voor de bruine eikenpage. Daar wordt de achteruitgang vermoedelijk veroorzaakt door het verdwijnen van voldoende nectarplanten op korte afstand van geschikte eikjes. Door bij het beheer van de middenduinen ook aandacht te schenken aan de aanwezigheid van voldoende nectarplanten in juli, kan de bruine eikenpage in de duinen behouden blijven.

Beschermde soorten natuurwetgeving ooit

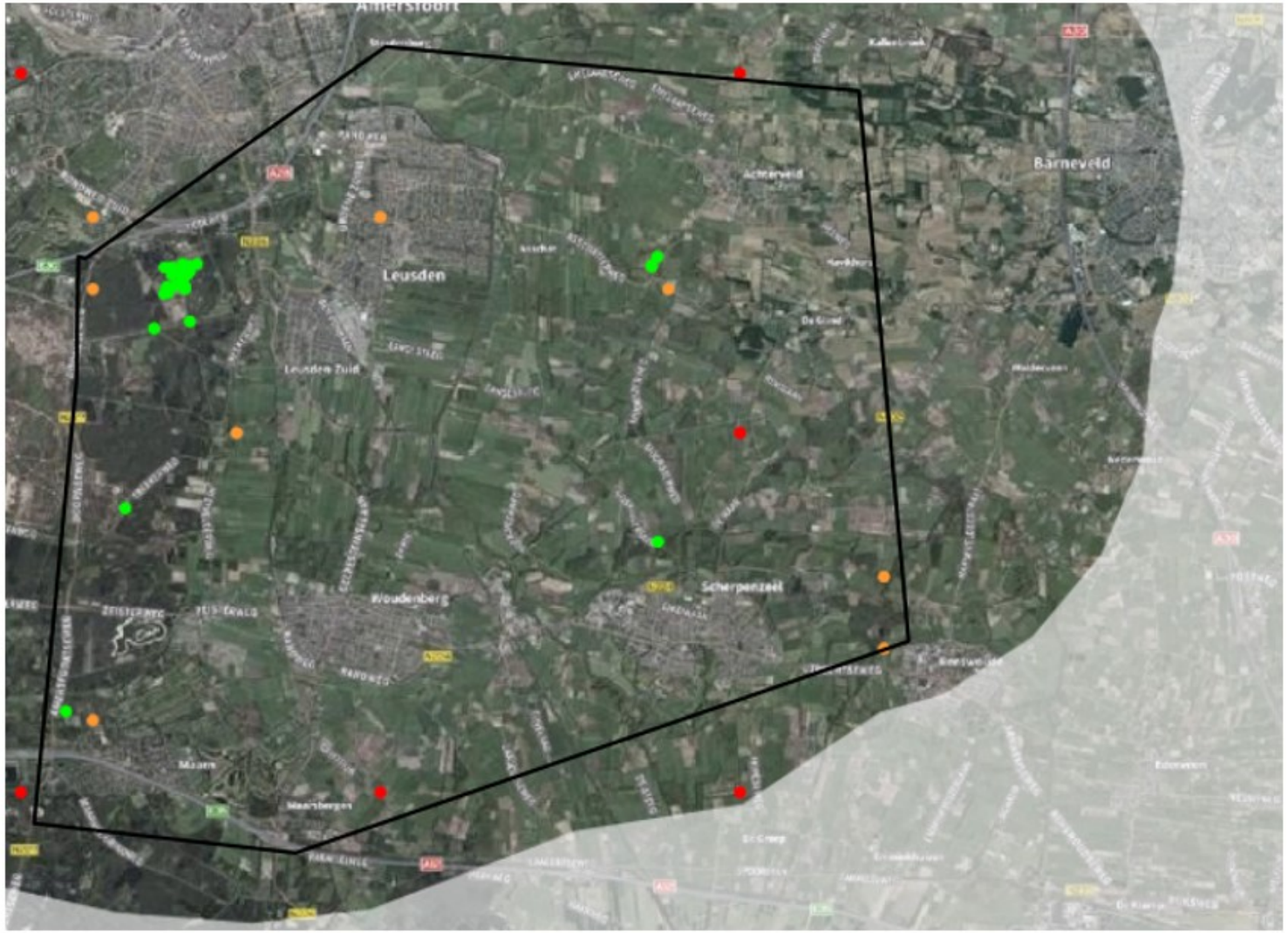

150 waarnemingen

150 waarnemingen..

- Zilveren maan
- Komma vlinder
- Bruine eikenpage
- Gentiaanblauwtje
- Grote vos

Beschermde soorten dagvlinders afgelopen 10 jaar

3 waarnemingen…..

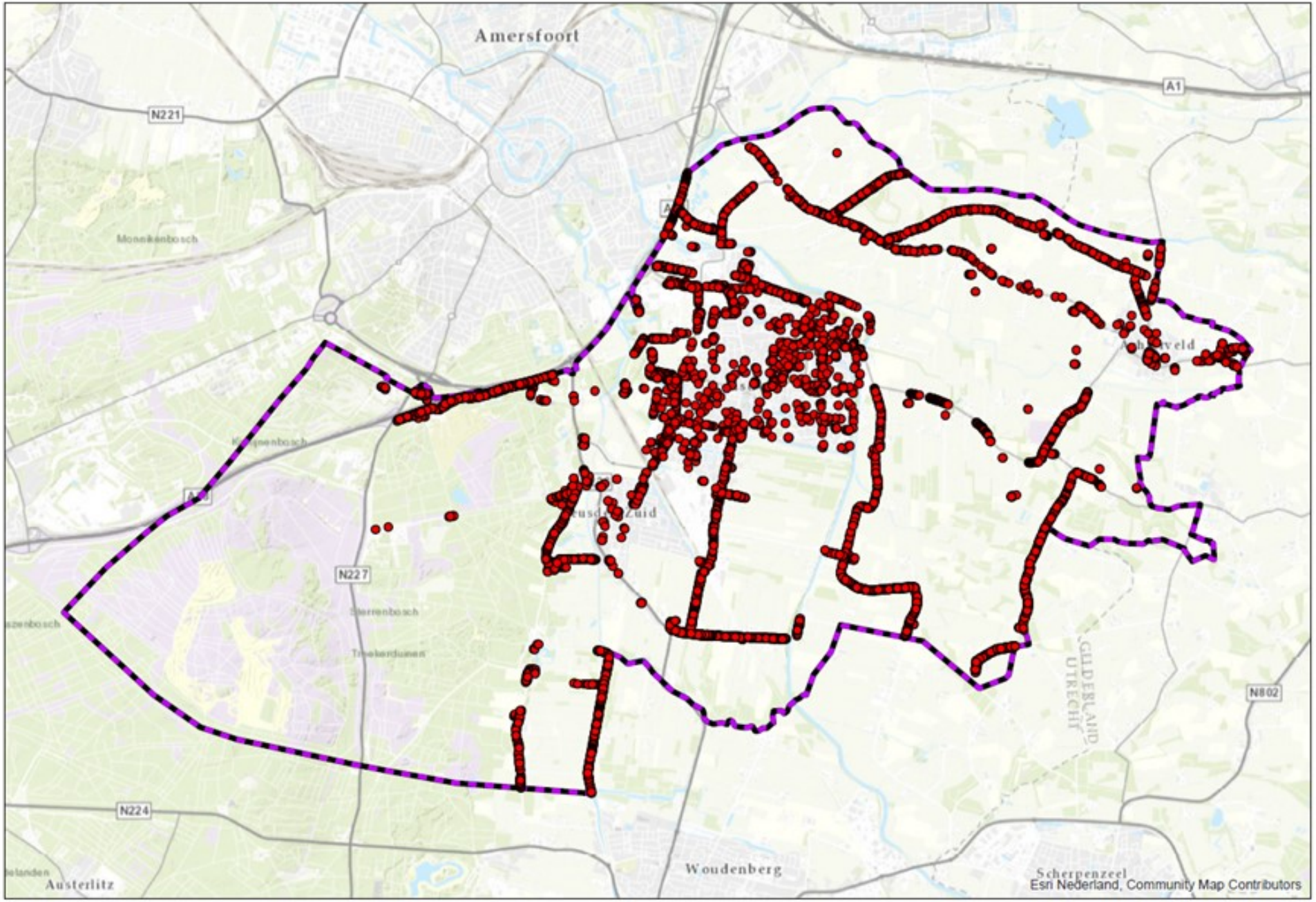
Amersfoort
N221
A1
Monnikenbosch
N227
Sterrenbosch
Trekkerduinen
N224
Austerlitz
Woudenberg
Scherpenzeel
N802
GELDERLAND
UTRECHT
Esri Nederland, Community Map Contributors

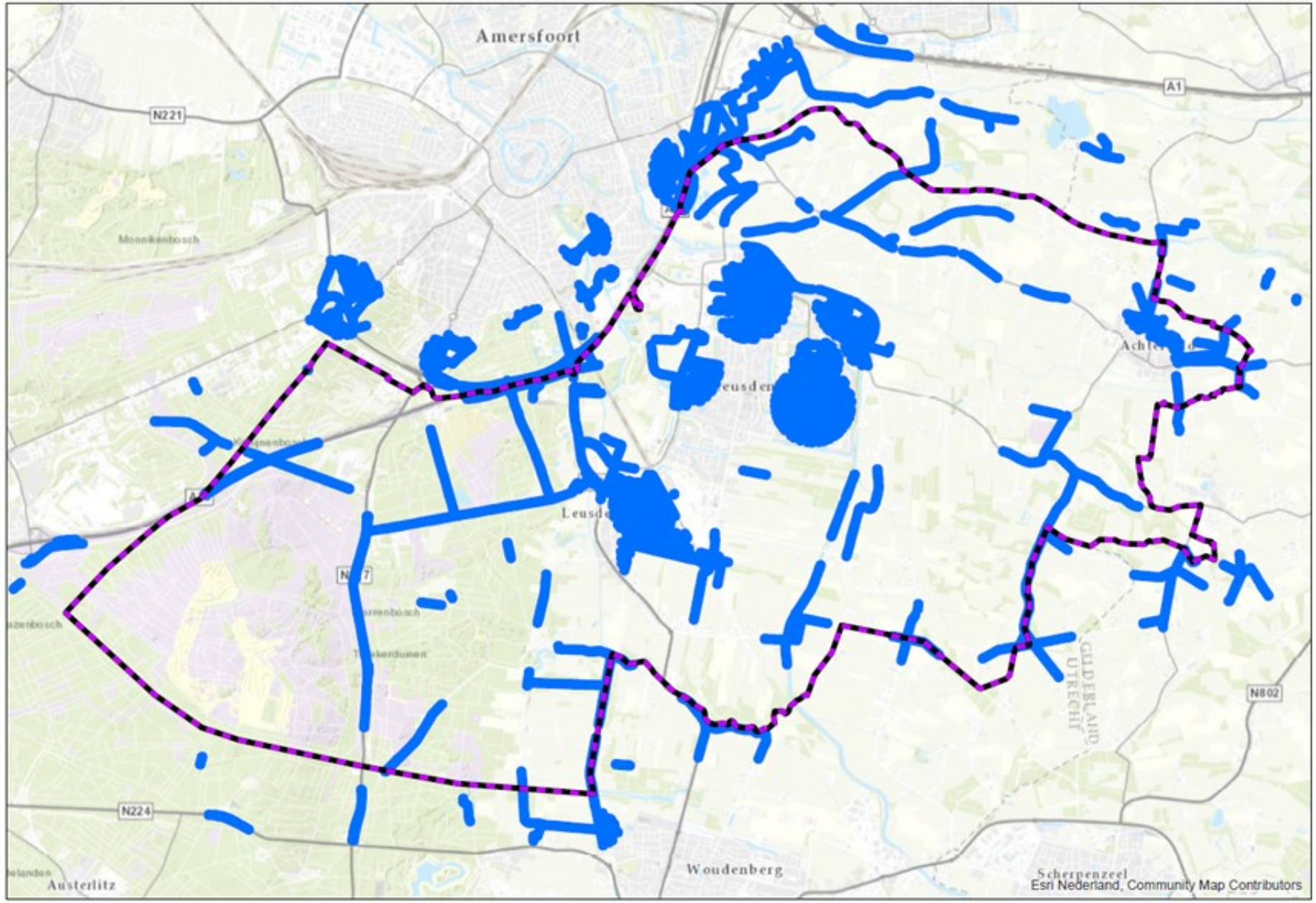
Amersfoort
N221
A1
Monnikenbosch
Leusden
Achterberg
N802
GELDERLAND
UTRECHT
N224
Austerlitz
Woudenberg
Scherpenzeel
Esri Nederland, Community Map Contributors

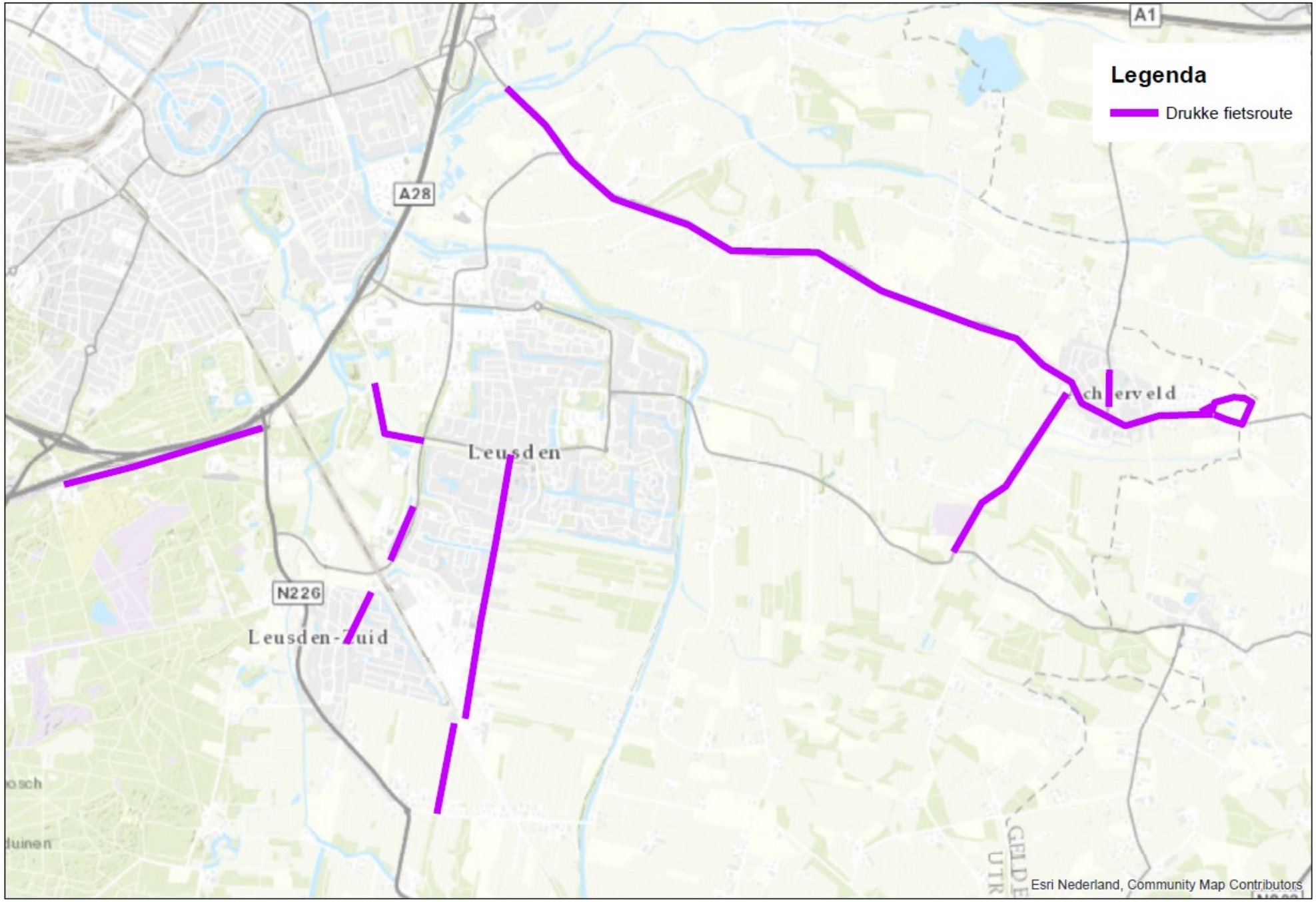
Legenda
Drukke fietsroute
A1
A28
N226
Leusden
Leusden-Zuid
Esri Nederland, Community Map Contributors

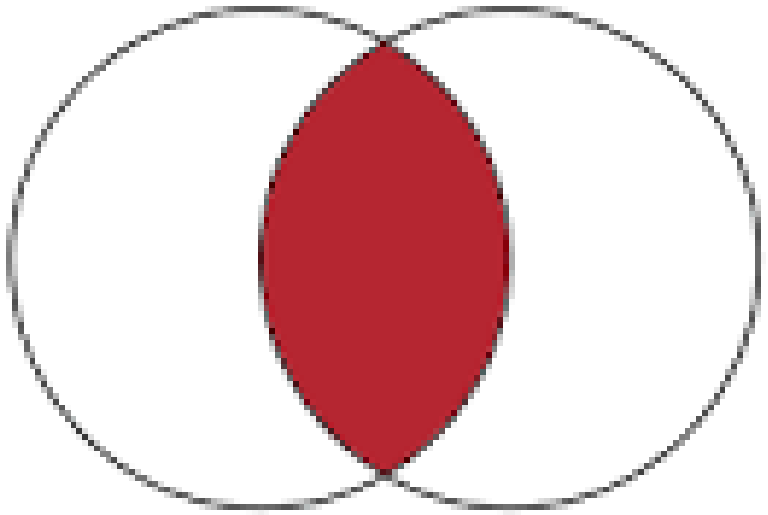

AND

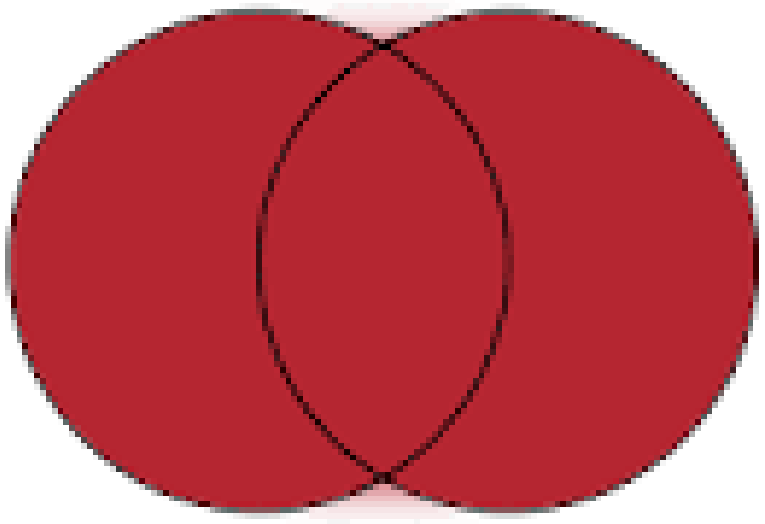

OR

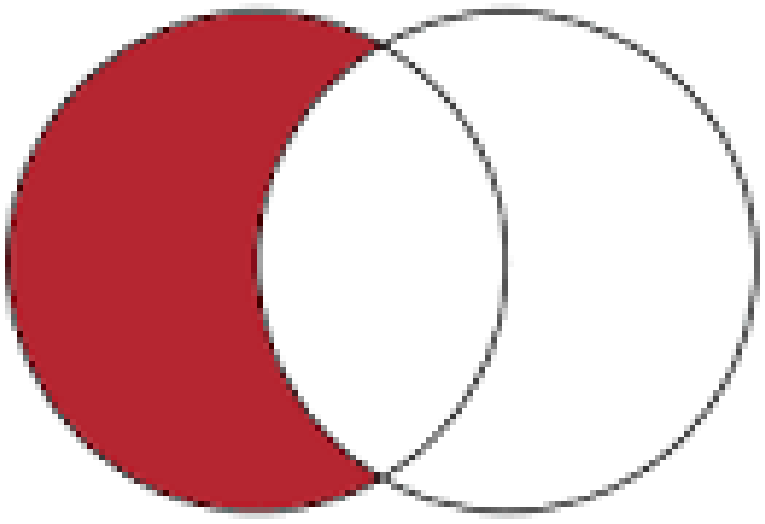

NOT

Wat, Waar?

Bt-bacterie: Xentari:

Binnen de bebouwde kom en belangrijke routes

Nematoden:

Buiten bebouwde kom drukkere routes

Niet:

Buiten bebouwde kom rustiger routes

WILLEN ALLE
NATUURLIJKE
VIJANDEN VAN DE
PROCESSIERUPS

ZICH IN DIT
EIKENBOS
VERZAMELEN

Loesje

meer dan 50 verschillende soorten die de rups in verschillende stadia consumeren of parasiteren

Natuurlijke vijanden eitjes:

Insecten: sprinkhanen, kevers, sluipwespen (bijvoorbeeld *Thrichrogramma*), oorwormen, bastaard weekschildkever (*Malachius sp.*), mieren (*formica*).

Vogels: winterkoning, roodborst, pimpelmees.

Natuurlijke vijanden rupsen 1ste larvestadium:

Insecten: gaasvlieglarven (*Chrysoperla carnea*), lieveheersbeestjes (*Harmonia axyridis, Adalia bipuntacta*), bloemenwants (*Rhabdomiris striatellus*), kevers (verschillende soorten), roof-, dans- en strontvliegen (verschillende soorten), mieren (*Formica*), sprinkhaan.

Geleedpotigen: verschillende soorten spinnen.

Vogels: pimpelmees, roodborst, koolmees, ringmus, winterkoning, boomklever, boomkruiper.

Natuurlijke vijanden rupsen 2de larvestadium:

Insecten: gaasvlieglarven (*Chrysoperla carnea*), lieveheersbeestjes (Harmonia axyridis, Adalia bipuntacta), bloemenwants (*Rhabdomiris striatellus*), kevers (verschillende soorten), roof-, dans- en strontvliegen (verschillende soorten), zweefvlieg (*Xanthrandus comtus*), mieren (*Formica*), sprinkhaan. In deze fase zijn ook vroege sluipwespen actief zoals *Meteorus versicolor*.

Geleedpotigen: verschillende soorten spinnen.

Vogels: pimpelmees, roodborst, koolmees, ringmus, winterkoning, boomklever, boomkruiper.

meer dan 50 verschillende soorten die de rups in verschillende stadia consumeren of parasiteren

Natuurlijke vijanden rupsen 3de larvestadium:

Insecten: roofwantsen, kevers (verschillende soorten waaronder kleine poppenrover *Calosoma inquisitor*, rupsenaaskever (*Dendroxena quadrimaculata*), kortschildkevers), zweefvlieg (*Xanthrandus comtus*), wespen (zoals *Vespa crabro, Vespula germanica, Vespula vulgaris*). Sluipwespen zoals *Meteorus versicolor*, sluipvliegen (*tachnidae*), sprinkhaan.

Vogels: koolmees, ringmus, spreeuw, kauw, boomkruiper, koekoek, wielewaal.

Natuurlijke vijanden rupsen 4de , 5de en 6de larvestadium:

Insecten: roofwantsen, kevers (verschillende soorten waaronder kleine poppenrover *Calosoma inquisitor*, rupsenaaskever (*Dendroxena quadrimaculata) Poecillus sp.*)), (bid)sprinkhanen, zweefvlieg (*Xanthrandus comtus*) alleen tot en met 4de larvestadium, wespen (zoals *Vespa crabro, Vespula germanica, Vespula vulgaris*). Allerlei soorten sluipvliegen (zoals *Carcelia iliaca, Pales processionea*), sluipwespen zoals *Pimpla- en Netelia*-soorten.

Vogels: koolmees, boomkruiper, koekoek, wielewaal, spechten. Soms ook wel gaai en ekster.

Vleermuizen: sommige soorten eten ook rupsen van vlinders op.

Natuurlijke vijanden poppen:

Insecten: sluipwespen (popparasieten), oorwormen, kevers (zoals kortschildkevers).

Vogels: koolmees en spechten.

meer dan 50 verschillende soorten die de rups in verschillende stadia consumeren of parasiteren

Natuurlijke vijanden vlinders:

Insecten: wespen (zoals *Vespa crabro, Vespula germanica, Vespula vulgaris*), (bid)sprinkhanen.

Geleedpotigen: verschillende soorten spinnen.

Vogels: koolmees, roodborst, mussen, merel, wielewaal.

Vleermuizen: verschillende soorten waaronder grootoorvleermuis en laatvlieger.

Andere minder bekende parasieten:

Microsporidia: eencellig parasieten verwant aan schimmels.

Beauveria bassiana: een schimmel die zich vooral bij rupsen die zich ingraven manifesteert.

- 250 nestkasten aan drie scholen
- 300 nestkasten uitgedeeld aan bewoners
- 150 nestkasten hangen we zelf op
- 122 nestkasten via groene belevenis aan scholen
- 25 nestkasten aan raadsleden

- **Totaal ongeveer 825 stuks**

op 7000 eiken 8,5/ per kast

2019:
2 km bloeiende berm

2020:
6 ha in voorbereiding

Communicatie

- Waar, op welke wijze en wanneer bestrijden we de eikenprocessierups.
- Waar bestrijden we niet en waarom niet.
- Welke natuurlijke preventieve maatregelen nemen we.

Communicatie

- Leusderkrant, via onze website, social media en de pers
- Brief naar bewoners in gebied vanwege ‘s-nachts bestrijden
- Geplastificeerde ‘pamfletten’ ophangen op plekken waar niet wordt behandeld
- Afstemming met KCC-gemeente

2020			
Wat:	Aantal Bomen:	Prijs per boom (*)	
Bacterie preparaat	1500	€ 2,00	€ 3.000,00
Nematodes of zuigen	2000	€ 18,25	€ 36.500,00
Zuigen bomenbestek	2000	€ 10,00	€ 20.000,00
Ecologische versterking			€ 15.000,00
Communicatie Coodinatie			€ 15.000,00
Onvoorzien			€ 10.000,00
		Totaal	€ 99.500,00
Nieuw beleid	Onderzoek EPR		€ 20.000,00
Budget Plaagdier extra			€ 25.000,00
Prioriteiten 2020			€ 34.500,00
bomenbestek	2000	€ 10,00	€ 20.000,00
		Totaal	€ 99.500,00

2020			
Wat:	Aantal Bomen:	Prijs per boom (*)	
Bacterie preparaat	1500	€ 2,00	€ 3.000,00
Nematodes of zuigen	2000	€ 18,25	€ 36.500,00
Zuigen bomenbestek	2000	€ 10,00	€ 20.000,00
Ecologische versterking			€ 15.000,00
Communicatie Coodinatie			€ 15.000,00
Onvoorzien			€ 10.000,00
		Totaal	€ 99.500,00
Nieuw beleid	Onderzoek EPR		€ 20.000,00
Budget Plaagdier extra			€ 25.000,00
Prioriteiten 2020			€ 34.500,00
bomenbestek	2000	€ 10,00	€ 20.000,00
		Totaal	€ 99.500,00

	2020
Wat:	
Bacterie preparaat	
Nematodes of zuigen	
Zuigen bomenbestek	
Ecologische versterking	
Communicatie Coodinatie	
Onvoorzien	
Nieuw beleid	Ond
Budget Plaagdier extra	
Prioriteiten 2020	
bomenbestek	

Gemeente Leusden

Collegevoorstel

Zaaknummer L229454

Adviseur H.P. Reinders

Onderwerp: Eikenprocessierups in Leusden

Het College	Akkoord	Bespreken
burgemeester Bouwmeester		
wethouder Vos		
wethouder Kiel		
wethouder Van Beurden		
directeur-secretaris		

Besluit van 12 november 2019

Het college besluit:

1. extra in te zetten op bestrijding van de eikenprocessierups;
2. hiervoor een aanvullend budget ad. € 34.500 incidenteel in de begroting op te nemen;
3. de financiële gevolgen te verwerken in de begrotingswijziging met nummer 2020-1005, welke via de voorjaarsnota aan de raad ter vaststelling wordt aangeboden.

Bijlagen

Bijlage 1: Een visie en keuzes om de Eikenprocessierups in Leusden te controleren

Ja

4.1

Vos

Uitdagingen

1. Balans volksgezondheid en biodiversiteit
2. Het gebruik van nematoden is relatief nieuw
3. Grondnesten
4. Verdere klimaatsmaatsverandering en biodiversiteitsafname
5. Samenwerking met terreinbeheerende organisaties en particulieren
6. Emoties en feiten……